

Studiehandledning

Studieperiod: VT 2023
(Uppdaterad: 2022-06-23)

Välfärdsrätt II, 15 hp745G66

Course in English,
Welfare Law II, 15 ECTS Credits

Kursansvarig: Anders Roos, anders.roos@liu.se

Examinator: Anders Roos, anders.roos@liu.se

Medverkande lärare (Förutom dessa kan det tillkomma andra föreläsare på enstaka moment.)

Namn lärare	E-post
Anders Roos	Anders.roos@liu.se
Pia Kjellbom	Pia.kjellbom@liu.se
Hanna Scott	Hanna.scott@liu.se
Elin Skog	Elin.skog@liu.se
Lena Brönnert	lena.bronnert@liu.se
Sara Alzén	Sara.alzen@liu.se
PFS-ansvarig Johanna Andersson	johanna.a.andersson@liu.se

Innehåll

Viktiga dokument och webbsidor för kursen	2
Frågor	2
Närvaro	2
Kursens innehåll	2
Kursens lärandemål och examination	4
Professionellt förhållningssätt och självkänedom – PFS	5
Kriterier för betyg på helkurs	5
Detaljschema för kursen	5
Seminarier	9
Tillämpningsseminarium I och II	9
Examination och obligatoriska moment	9
Rättskälledlaboratorium	9
Kort om IRAKK-modellen	9
Rättskälledlaboratorium: Rätt till bistånd	10
Rättskälledlaboratorium: Bistånd till vad?	12
Rättskälledlaboratorium: Socialförsäkringsrätt	13
Rättskälledlaboratorium: LVM	14
Rättskälledlaboratorium: LVU 2 §	15
Rättskälledlaboratorium: LVU 3 §	15
Rättskälledlaboratorium: Lex Sarah	17
Rättskälledlaboratorium: Barnkonventionen, SoL, LVU	17
Rättskälledlaboratorium: LSS	18
Rättskälledlaboratorium: Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området. 18	
Färdighetsträningar	18
Färdighetsträning: Rätt till bistånd med stöd av SoL (FÄR4)	19
Färdighetsträning: Bistånd till vad? (FÄR5)	19
Färdighetsträning: Socialförsäkringsrätt (FÄR8)	19
Färdighetsträning: LVM (FÄR9)	19
Färdighetsträning: LVU 2 § (FÄR6)	20
Färdighetsträning: LVU 3 § (FÄR7)	20
Färdighetsträning: Lex Sarah (FÄ10)	20
Färdighetsträning: Barnkonventionen, SoL LVU (FÄR3)	20
Färdighetsträning: LSS (FÄR1)	21
Färdighetsträning: Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området (FÄR2)	21
Fördjupningsarbete, Dugga och Tentamen	21
Skriftlig fördjupningsuppgift – en rättsutredning (INL5)	21

Examination: SOL-dugga (DUG1-DUG3).....	24
Examination: Tentamen (TEN2)	25
Allmän information	26
Beslut om särskilda medel för pedagogiskt stöd i studiesituation	26
Information om undervisning och arbetsformer	26
Studentinflytande via Lärandedialog och Studentråd	26
Kurslitteratur och referenslitteratur.....	27
Kursvärdering	27
Schema.....	27
Vad är en disciplinförseelse?	27
Upphovsrätt.....	28
Pandemirestriktioner	29

Viktiga dokument och webbsidor för kursen

Varje kurs hanteras formellt genom ett antal dokument (som finns tillgängliga via Lisam), dessa är:

Programhandbok

Kursplan

Litteraturlista

Studiehandledning

Glöm inte att ha med dessa dokument till kursintroduktionen

Viktig information finns på **Liunet student**.

Den lärplattform som används är **Lisam**. All kursinformation, olika kursdokument samt kurskommunikation läggs ut där. Ibland används även kommunikationsverktygen **Teams** och **Zoom** samt digitala tentamen i **WISEflow**.

Frågor

Vid frågor titta först i denna Studiehandledning, Programhandboken eller Liunet student då mycket av informationen finns i dessa dokument och på webbsidan. Hittar ni inte svaret hör med någon i arbetsgruppen. Om frågan fortfarande kvarstår så går det bra att ställa den till kursansvarig på den Frågor och svar-funktion som finns på varje kurs Lisam-sida. På så vis får alla ta del av frågan och kursansvarig slipper svara på samma fråga flera gånger. Är frågan av mer privat karaktär som inte alla behöver ta del av går det givetvis bra att mejla kursansvarig. Ni är många studenter och det blir väldigt mycket arbete med att svara på enskilda mejl. Så om möjligt spara också frågor till utsatta frågestunder.

Närvaro

Studenter förväntas närvara vid de lärtillfällen som erbjuds och vid ordinarie examinerande moment. Giltig frånvaro är sjukdom och vård av barn. Meddela kursansvarig om du inte kan delta vid examinerande moment. Det går inte att bli godkänd på en kurs genom att bara göra ersättningsuppgifter. En generell riktlinje är att studenten ska ha närvarat vid majoriteten av de ordinarie examinerande momenten annars kan examinator besluta att studenten behöver göra om kursen.

Om du på denna kurs är frånvarande vid fler än två examinerande moment behöver en diskussion föras med kursansvarige kring om kursen eventuell skall genomföras vid annat tillfälle. Ta därför så snart som möjligt kontakt med kursansvarige.

Kursens innehåll

Socialrättslig lagstiftning med fokus på socialtjänstlagen, LVU, LVM, LSS, förvaltningsrätt, offentlighet- och sekretesslagstiftning samt internationella konventioner av betydelse för socialt arbete är kursen bas. I kursen behandlas bland annat socialtjänstens mål och uppgifter på generell nivå och i förhållande till olika grupper som exempelvis barn-, missbrukare och personer med funktionsnedsättning samt kommunernas ansvar och skyldigheter i förhållande till enskilda. Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd, vård- och behandlingsinsatser m.m. med stöd av socialtjänstlagen liksom insatser med stöd av LSS behandlas ingående liksom förutsättningar för tvångsvård med stöd av LVU och LVM. Vidare behandlas migrations-, socialförsäkrings- och straffrättslig lagstiftning av betydelse för socialt arbete med olika grupper.

Kursens lärandemål och examination

Efter avslutad kurs ska den studerande visa kunskap om:

1. grundlagen och andra övergripande normer av betydelse för socialt arbete,
2. socialrättslig lagstiftning med särskilt fokus på socialtjänstlagen, LVU, LVM och LSS,
3. samt migrations-, socialförsäkrings-, och straffrättslig reglering av betydelse för socialt arbete.

Visa färdighet och förmåga att:

4. tolka och värdera rättskällor inom social-, förvaltnings-, socialförsäkrings-, straff-, och migrationsrätt av betydelse för socialt arbete,
5. tillämpa juridisk metod vid tolkningen av centrala rättskällor inom förvaltnings- och socialrätt med en medvetenhet om socionomens roll som myndighetsutövare samt,
6. använda kunskaper om internationella konventioner.

Visa kunskap om och förmåga att kritiskt reflektera över:

7. rättssäkerhet, rättsliga normers utformning, tillämpning och tolkning i socialt arbete,
8. de samhällsvärderingar och maktstrukturer som juridiken förmedlar,
9. socialrätten ur både ett teori- och praktik- och konsekvensperspektiv.

Lärandemålen examineras återkommande och kontinuerligt under kursen.

Examinationerna ska även ses som lärtillfällen.

Generell information om examination samt om plagiering finns i Programhandboken eller Liunet student.

Följande examinerande moment ingår i kursen:

BENÄMNING MOMENT	I HUVUDDSAK LÄRANDEMÅL	EXAMINATIONS KOD	HP	BETYG	ÅTERKOPPLING
Barnkonventionen	1, 2, 4,5, 6, 9	FÄR3	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
Bistånd till vad?	2,4,5,7,9	FÄR5	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
Dugga SoL	2	DUG1	2	U, G	Skriftligt
Lex Sarah	1,2,4,5,7,8,9	FÄ10	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
LSS	1,2,4,5,7,8,9	FÄR1	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
LVM	1,2,4,5,7,8,9	FÄR9	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
LVU§2	1,2,4,5,7,8,9	FÄR6	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
LVU§3	1,2,4,5,7,8,9	FÄR7	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen

Migrationsrätt i socialt arbete	3,4,6,7,8,9	FÄR2	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
Reflektionspass med samtalsledare	8	REF1	0	D	Se nedan
Rätt till bistånd?	2,4,5,7,9	FÄR4	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
Rättsutredning	4,5,6,7,8	INL5	3	U, G	Skriftligt via bedömningskriterierna
Socialförsäkringsrätt	3	FÄR8	0	D	Muntlig återkoppling under färdighetsträningen
Tentamen	1-9	TEN2	10	U, G, VG	Skriftligt via bedömningskriterierna

Professionellt förhållningssätt och självkänedom - PFS

Professionellt förhållningssätt och självkänedom (PFS) är en process som pågår under hela utbildningen. Syftet med PFS-momenten är att ge studenter möjlighet att stärka sin professionella utveckling, empatiska förmåga och att utveckla ett etiskt genomtänkt förhållningssätt. Ett av de viktigaste pedagogiska verktygen för detta är reflektionspass, då studenter i grupp under handledning tränar på att reflektera kring aspekter av professionellt förhållningssätt och självkänedom. Vid frågor kontakta PFS ansvarig.

Kriterier för betyg på helkurs

För godkänt på helkurs krävs godkänt betyg vid samtliga examinerande och obligatoriska moment samt godkänd tentamen.

För väl godkänt på helkurs krävs godkänt betyg vid samtliga examinerande och obligatoriska moment samt väl godkänd tentamen.

Detaljschema för kursen

Föreläsningar och läshänvisningar

FÖRELÄSNING	FÖRELÄSARE	LITTERATUR	FÖRDJUPNING (Frivilligt)
Kursintroduktion – kort om juridisk metod	Anders Roos	Programhandbok Kursplan Litteraturlista Studiehandledning	
Socialtjänstlagen – en introduktion	Anders Roos	Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer</i> , SoL kap. 1 och 2 samt kap. 11.	Socialstyrelsen (2021) <i>Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.</i>
Bistånd med stöd av SoL	Anders Roos	Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med</i>	Socialstyrelsen (2021) <i>Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten</i>

		<p><i>kommentarer, SoL kap 4;</i></p> <p>Kjellbom, P (2017) <i>Ramar eller rättigheter?</i></p>	
Särskilda grupper i SoL	Anders Roos	<p>Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer, SoL kap 5.</i></p> <p>SOSFS 2014:4</p>	
Socialtjänsten och EU-rätten	Hanna Scott	<p>Socialstyrelsen (2020) <i>Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare</i></p> <p>Staafl, Nyström och Zanderin (senaste upplagan) <i>Rätt och rättssystem – en introduktion för professionsutbildningar, Kapitel 3</i></p> <p>Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 2422-13 (12 november 2013)</p>	
Socialförsäkringsrätt	Anders Roos	<p>Ryberg-Welander, Lotti (senaste upplagan). <i>Socialförsäkringsrätt: om ersättning vid sjukdom</i></p> <p>HFD 2019 ref 48</p>	
LVM	Pia Kjellbom	<p>Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer, LVM</i></p> <p>SOSFS 2014:5</p> <p><i>Justitiekanslerns beslut dnr: 1698-12-40 – finns på Lisam under</i></p>	<p>Socialstyrelsen (2021) <i>Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten</i></p>

		Europakonventionen och LVM	
Juridisk metod - Att skriva rättsutredning	Anders Roos	Kjellbom (2021) IRAKK (finns på Lisam); Rejmer, A. m.fl. (senaste upplagan) Juridisk metodbok – för socialarbetare och andra offentliganställda framförallt kap. 8. Studiehandledningen	
Barn och unga i SoL	Elin Skog	Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer</i> SoL kap 11, 5, 6 och 14 Schiratzki, J (senaste upplagan). <i>Barnrättens grunder</i>	Socialstyrelsen (2021) <i>Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten</i>
LVU – introduktion	Anders Roos	Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer</i> , LVU SOSFS 2014:5	Socialstyrelsen (2020) <i>LVU – handbok för socialtjänsten</i>
Barnkonventionen	Hanna Scott	Ds 2019:23. <i>Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter</i> (del 1, 4, 6 är av särskild relevans, samt FN:s konvention om barnets rättigheter som finns som bilaga till vägledningen) Schiratzki J. (senaste upplagan) <i>Barnrättens grunder</i> , kapitel 1, 2 Leviner, P. (2018). <i>Barnkonventionen som svensk lag: en diskussion om utmaningar och möjligheter för att</i>	

		<i>förverkliga barns rättigheter</i>	
Särskilda grupper av barn	Hanna Scott	<p>Socialstyrelsen (2020) <i>Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten</i></p> <p>Socialstyrelsen (2020) <i>Ensamkommande barn och unga – handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter</i></p> <p>Poddavsnitt: Besluten som format Sverige. Straffrabatt för unga. Sveriges Radio, juli 2018</p>	
Om rättigheter	Pia Kjellbom	<p>Kjellbom & Michailakis (2023) <i>Ett "litet hjärtas" rättigheter - en mångfald av perspektiv</i></p> <p>IVO- beslutet Dnr 3.7.1-46629/2020-1.</p> <p>Kammarrätten i Jönköping mål nr: Mål nr 1653-18</p>	
Lex Sarah	Lena Brönnert	Socialstyrelsen (2014) <i>Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah</i>	
LSS	Anders Roos	<p>Lundgren, L. m. fl. (senaste upplagan) <i>Nya sociallagarna: med kommentarer</i> (senaste upplagan), LSS.</p> <p>SOSFS 2014:5</p>	Socialstyrelsen (2021) <i>Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten</i>
Diskrimineringslagen	Anders Roos	Swanstein, F & Henrikz, K (senaste upplagan) <i>Diskrimineringslagen – från princip till praktik</i> , kap. 1–10	
Migrationsrätten och dess växelverkan med det	Anders Roos	Läshänvisningar publiceras i Lisam	

socialrättsliga området			
----------------------------	--	--	--

Seminarier

Tillämpningsseminarium I och II

Material: Kurslitteraturen.

Seminarier innehåller övningar i att tillämpa gällande rätt avseende de rättsområden som kursen berört. Seminarier utgör således även repetitionstillfällen inför tentamen.

Examination och obligatoriska moment

Rättskällelaboratorium

Ett rättskällelaboratorium är ett schemalagt, men lärlöst, övningstillfälle där du som student ges tillfälle att i en mindre grupp arbeta med att förstå och hantera innehållet i olika rättskällor. Arbetet under rättskällelaboratorierna utgör, tillsammans med litteraturstudier, förberedelser inför deltagandet i de olika obligatoriska färdighetsträningarna (se nedan). Arbetet under ett rättskällelaboratorium förutsätter att *Du* inför mötet med gruppen har läst (men också funderat över) det material som ska avhandlas.

Kort om IRAKK-modellen

Det finns olika modeller för att gripa sig an rättsligt material. I juridisk metodbok kap 8 används exempelvis modellen PRAAS, om du vill läsa närmare om juridisk problemlösning. Under kursen kommer vi dock genomgående arbeta med den av vår så kallade IRAKK-modellen som i korthet förklaras enligt följande:

Identifiera/formulera problemet/rättsfrågan som ska besvaras

Redogör för rättsläget (gällande rätt) dvs. beskriv relevanta rättsregler/rekvisit med stöd av rättsfall och förarbeten. Vad innebär olika rättsregler/rekvisit? Var går gränserna för dess tillämpning, etc? Använd trattprincipen och gå från det generella till det speciella i er beskrivning.

Applicera gällande rätt på sakomständigheterna dvs. tillämpa gällande rätt i det enskilda fallet och dra en preliminär slutsats. Var systematiska!

Kontextualisering. Gör en bedömning av konsekvenserna av det preliminära beslutet i föregående steg. Är konsekvenserna rimliga/proportionerliga och står de i samklang med lagstiftningens övergripande mål, etc?

Konklusion, dvs formulera din slutsats (svaret på din rättsfråga - I)

Denna modell kommer att bilda utgångspunkt under färdighetsträningarna men är också grundläggande för tentamen. Ni hittar en närmare beskrivning av metoden på Lisam (Kjellbom 2021, *IRAKK*).

Rättskällelaboratorium: Rätt till bistånd

Material: Kjellbom (2021) *IRAKK*. I uppgiften ligger att självständigt söka fram relevanta rättskällor för respektive fall.

Gruppsvar: Grupp A, E, I ansvarar för fall 1. Grupp B, F, J ansvarar för fall 2. Grupp C, G, K ansvarar för fall 3. Grupp D, H, L ansvarar för fall 4.

Uppgifter

Nedan finns fyra fallbeskrivningar med tillhörande frågor. Ni ska som förberedelse inför färdighetsträningen besvara de frågor som hör till det fall er grupp tilldelats. Ni ska systematiskt använda er av *IRAKK*-modeller och för att göra det måste ni utreda, redogöra och hänvisa till relevant lagtext, förarbeten och rättsfall/JO-beslut. När ni hänvisar till ett rättsfall/JO-beslut bör ni kort redogöra för vad fallet handlar om, den rättsligt intressanta frågan i fallet samt i förekommande fall den högsta instansens ställningstagande. Därefter gör ni kopplingen till era frågor nedan och förklarar varför avgörandet är relevant i ert fall samt vilka slutsatser ni drar.

Se till att dokumentera alla steg i er *IRAKK*-tillämpning (*Rättsläget, Applicering osv.*) som utgör svaret på frågorna. Vid färdighetsträningen kommer ni gruppvis att redovisa era förberedda svar för övriga deltagare vid färdighetsträningen.

Fall 1 - Yim och Eva (Grupp A, E, I)

Yim och Eva Ikogo är gifta och har ett barn, Sun 7 år, tillsammans. Yim är sedan en månad tillbaka sjukskriven med läkarintyg och Eva är sedan ett halvår tillbaka arbetslös. Yim saknar SGI. Eva är inskriven på arbetsförmedlingen och har enligt en egenhändigt upprättad förteckning sökt ett flertal arbeten men, inte fått något arbete.

Handläggaren på ekonomiskt bistånd menar dock att Evas lista saknar trovärdighet eftersom hon vid ett flertal tillfällen sökt arbete vid tidpunkter då arbetsplatserna varit stängda. Som grund för bedömningen anför handläggaren att vid kontroll av några av uppgifterna på listan framkom det att flera av arbetsplatserna uppgav att det inte har varit någon som sökt arbete hos dem vid angivna tidpunkter. Eva har inte, trots uppmaning via både brev och telefon, hört av sig till handläggaren som önskat en förklaring till det som framkommit.

I nuläget hävdar familjen inte nöd men av övrig dokumentation framgår att familjen har ett underskott på 6500 kr i förhållande till riksnormen.

Frågor:

Finns rätt till bistånd?

- A) *Utgå från familjen som ett hushåll (kollektivistisk tolkning) och gör en rättsligt grundad bedömning av fallet.*
- B) *Gör en individuell och rättsligt grundad bedömning av fallet.*

Fall 2 – Odd (Grupp B, F, J)

Odd uppfattar sig själv som konstnär och livsresenär. Ursprungligen kommer Odd från Belgien, men han har bott i Sverige i sammanlagt fyra år. Under sin tid i Sverige har Odd livnärat sig på sin konst tack vare en deltidsanställning vid ett kulturhus. Inkomsterna har dock

varit mycket låga. Under sin tid i Sverige har Odd rest en del till andra länder. Senast vistades han en kortare tid i Thailand.

För två månader sedan kom Odd tillbaka till Sverige där han har bott hos olika kompisar först i Finspång och senast i Norrköping. Odd sa upp sin deltidsanställning innan han reste i väg och har därför inte haft någon inkomst sen dess. Odd är inskriven på arbetsförmedlingen och söker aktivt arbete. Odds kompisar som försörjt honom under dessa två månader har nu tröttnat och slängt ut Odd.

Odd går till socialtjänsten i Finspång och ansöker om ekonomiskt bistånd och boende för natten.

Frågor:

- A) *Har Odd rätt till bistånd?*
- B) *Vilken kommun ansvarar för Odds biståndsansökan?*

Fall 3 – Jorge (Grupp C, G, K)

Jorge tycker om att spela poker på nätet vilket har gjort att han har skulder upp över öronen. För tre månader sedan vann Jorge en halv miljon och han blev själagläd. För att pengarna inte skulle försvinna på spel skyndade han sig att hämta ut vinsten och återbetalade sedan alla sina skulder och sin hyra. Därefter var han pank igen. Från januari till mars hankade han sig fram på spel. Detta har inte fungerat så bra och i slutet av april vänder han sig nu till socialtjänsten och ansöker om bistånd. Han har denna månad 1000 kr att leva på. Han anmäler sig också som arbetssökande på arbetsförmedlingen.

Socialtjänsten avslår emellertid Jorges ansökan med hänvisning till att han borde ha kunnat tillgodose sina behov själv genom att använda vinstpengarna. Socialtjänsten resonerar på liknande sätt även de kommande månaderna.

Fråga:

- A) *Gör din egen bedömning av ärendet. Är socialtjänstens bedömningar korrekta?*

Fall 4 – Kajsa (Grupp D, H, L)

Kajsa uppbär sedan länge försörjningsstöd. Hon är sjukskriven men saknar SGI. Hon har ett långvarigt och väldokumenterat alkoholmissbruk. I långa perioder lyckas hon hålla sig nykter genom att flitigt besöka olika AA-möten. Under sina återfallsperioder rasar dock både hennes hälsa och ekonomi.

Denna månad har Kajsa tagit ett återfall som slutade med förskräckelse. Alla hennes pengar är slut. Kajsa vänder sig till socialtjänsten och ansöker om försörjningsstöd för nästa månad. Socialtjänsten ställer som krav för bistånd att hon återupptar kontakten med öppenvården inom kommunen och regelbundet lämnar urinprov för att påvisa nykterhet samt att Kajsa deltar i kompetenshöjande verksamhet.

Kajsa vill dock inte göra detta eftersom hon av erfarenhet vet att dessa åtgärder inte hjälper henne att bli nykter. Hon behöver komma på banan igen och återgå till sina AA-möten.

Frågor:

- A) *Har Kajsa rätt till ekonomiskt bistånd?*

B) *Får socialtjänsten villkora biståndet till Kajsa på detta sätt?*

Rättskällelaboratorium: Bistånd till vad?

Material: Kjellbom (2021) IRAKK. I uppgiften ligger att självständigt söka fram relevanta rättskällor för respektive fall.

Gruppansvar: Grupp A, E, I ansvarar för fall 1. Grupp B, F, J ansvarar för fall 2. Grupp C, G, K ansvarar för fall 3. Grupp D, H, L ansvarar för fall 4.

Uppgifter

Nedan finns fyra fallbeskrivningar med tillhörande frågor. Ni ska som förberedelse inför färdighetsträningen besvara gruppernas respektive frågor genom att systematiskt använda er av IRAKK-modellen. Detta innebär att ni måste utreda, redogöra och hänvisa till relevant lagtext, förarbeten och rättsfall/JO-beslut. När ni hänvisar till ett rättsfall/ JO-beslut bör ni kort redogöra för vad fallet handlar om, den rättsligt intressanta frågan i fallet samt i förekommande fall den högsta instansens ställningstagande. Därefter gör ni kopplingen till era frågor nedan och förklarar varför avgörandet är relevant i ert fall samt vilka slutsatser ni drar.

Se till att dokumentera alla steg i er IRAKK-tillämpning som utgör svaret på frågan. Vid färdighetsträningen kommer ni redovisa detta för övriga deltagare vid färdighetsträningen.

Fall 1 – Alexis (grupp A, E, I)

Alexis är ensamstående och bor tillsammans med sitt 7-åriga barn Isa i en bostadsrätt. Alexis har arbete och får ut ca 18 000 kronor i månaden efter skatt. För några månader sedan köpte Alexis en ny bil. Ibland handlar Alexis kläder på avbetalning på nätet. Alexis har aldrig tidigare erhållit bistånd från socialtjänsten.

Alexis är nu trött på alla skulder och när lönen kommer denna månad använder hen alla sina pengar till att betala av på sina skulder inklusive hyran.

Därefter vänder sig Alexis till socialtjänsten och ansöker om bistånd till mat för resten av månaden fram till nästa lön (20 dagar).

Frågor:

- A) *Kan Alexis ha rätt till ekonomiskt bistånd?*
- B) *Och i så fall till vad?*
- C) *Hur bör biståndet utformas?*

Fall 2 – Robin (Grupp B, F, J)

Du blir som handläggare kontaktad av Robin som tagit in på hotell Fridhem i din kommun. Robin berättar att han bor tillsammans med sin partner Charlie i en hyreslägenhet. Robin arbetar som vårdbiträde men är för närvarande sjukskriven. Anledningen till sjukskrivningen är att Charlie har mått allt sämre psykiskt. Detta har bland annat lett till att Charlie varit både hotfull och våldsam mot Robin. Charlie har ansett sig vara förföljd och har tidvis förbjudit Robin att lämna bostaden. Charlie har vägrat att låta sig undersökas av läkare.

I förrgår, när Robin ville lämna bostaden, blev Charlie mycket upprörd och hotade Robin med kniv. Robin flydde från hemmet och tog in på hotell Fridhem.

Robin ansöker nu om bistånd till boende eftersom han inte vågar åka tillbaka till lägenheten där Charlie finns. Robins inkomster gör att han vanligtvis inte behöver ekonomiskt bistånd men han har inte råd att själv bekosta boendet på hotell Fridhem, som tar 700 kr/natten.

Frågor:

- A) Är Robin berättigad bistånd?
- B) Vad har han i så fall rätt till och hur utformar ni biståndet?

Fall 3 – Nico (Grupp C, G, K)

Nico har det inte lätt. Sedan Nico blev arbetslös har ekonomin rasat samman. Nico har nu skulder till både hyresvärd, elbolag och till Ellos för kläder som hen köpte till sina barn. Nico har också en restskatt som hen inte kan betala. För ett halvår sedan blev Nico därutöver dömd för ringa misshandel av sin arbetsgivare i samband med uppsägningen. I domen fastställdes att Nico måste betala 5000 kr i skadestånd till den förra arbetsgivaren.

Nico har av socialtjänsten bedömts berättigad försörjningsstöd men, Nico upplever att tillvaron successivt försämras genom alla räntor och annat som uppstår i relation till skulderna. Risken är nu överhängande att Nico kommer att hamna hos kronofogden.

Frågor:

- A) Kan Nico vara berättigad bistånd till sina skulder och i så fall vilka?
- B) Hur bör biståndet utformas?

Fall 4 – Familjen (Grupp D, H, L)

En familj bestående av två vuxna och nio barn är relativt nyanlända Sverige. De har tidigare blivit kommunplacerade i Linköping. Kommunen och familjen har emellertid haft mycket svårt att få fram ett acceptabelt boende för familjen. För närvarande bor familjen på en campingplats

Handläggare och kommunpolitiker har lagt ned betydande energi på att lösa familjens boendesituation. Glädjande är att en kommun i nordligaste Sverige har sagt att de kan ta emot familjen och tillhandahålla ett boende i ett radhus. De kan också erbjuda de vuxna SFI-undervisning och praktikplatser samt skola för barnen m.m. De kan så att säga ge familjen en ”skälig levnadsnivå”.

Familjen vill dock inte bosätta sig i nordligaste Sverige. Det är för mörkt och de har dessutom vänner och släktingar i Linköping där de redan börjat stadga sig även om de för närvarande bor på en camping.

Frågor:

- A) Kan X-köpings kommun kräva att familjen flyttar till norra Sverige?
- B) Har familjen rätt till bostad i Linköping?

Rättskällelaboratorium: Socialförsäkringsrätt

Material: I uppgiften ligger att självständigt söka fram relevanta rättskällor.

Uppgift:

Varje grupp svarar på respektive frågor som en förberedelse inför färdighetsträningen, med hjälp av kurslitteratur, socialförsäkringsbalken, förarbeten och ta fram och läs minst ett rättsfall för varje fråga.

Gruppsvar: Grupp A, E, I ansvarar för fråga 1. Grupp B, F, J ansvarar för fråga 2. Grupp C, G, K ansvarar för fråga 3. Grupp D, H, L ansvarar för fråga 4.

Fråga 1 - Sjukdom och arbetsförmåga

Redogör för rekvisiten sjukdom och arbetsförmåga som framkommer i SFB. Vad innebär de? Ge exempel på när sjukdom och arbetsförmåga inte behöver samstämma.

Fråga 2 - Bedömning av sjukpenning

Hur bedömer Försäkringskassan rätten till sjukpenning? Ta fram mallen för läkarintyg (7804) från Försäkringskassans hemsida. Vad innebär punkt 4, 5 och 6, alltså diagnos och diagnoskod, funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning? Hur relateras punkterna till rekvisiten sjukdom och arbetsförmåga?

Fråga 3 - Rehabiliteringskedjan

I vilka lagrum återfinns rehabiliteringskedjan? Beskriv syftet med den och hur tidsgränserna ser ut. När infördes den och vilken ändring har gjorts efter det? Vad är ”normalt förekommande arbeten”, ”

Fråga 4 - SGI

Vilka kriterier måste vara uppfyllda för att få en SGI fastställd? Med stöd av vilka lagrum beräknas SGI? Beräknas SGI på de inkomster man haft eller på de man beräknas få?

Rättskällelaboratorium: LVM

Material: I uppgiften ligger att självständigt söka fram relevanta rättskällor.

Gruppsvar: Alla A:1, B:1, osv-grupper ansvarar för fråga 1 och 3. Alla A:2, B:2, osv-grupper ansvarar för fråga 2 och 4.

Uppgifter

Besvara nedanstående frågor med stöd av lag, litteratur, förarbeten till LVM och rättspraxis.

Fråga 1 - Samtycke

Samtycke kan utgöra hinder för ett tvångsomhändertagande med stöd av LVM. Red ut vilka krav som kan ställas på socialtjänstens utredning av ett sådant samtycke vid ett ”normalomhändertagande” och vid ett omedelbart omhändertagande.

Fråga 2 – den sociala indikationen

Vad innebär denna indikation, vilka riktar den sig främst till och hur ung ska man vara för att den ska gälla?

Fråga 3 – omhändertagande om och om igen

Kan en missbrukare som återfaller i missbruk omhändertas direkt efter att denne vårdats med stöd av LVM.

Fråga 4 - Vården

När ska vård med stöd av LVM upphöra? Vem beslutar om det? Kan den som är tvångsomhändertagen bo hemma och ”ha ett” LVM?

Rättskällelaboratorium: LVU 2 §

Material: I uppgiften ligger att självständigt söka fram relevanta rättskällor.

Gruppansvar: Alla A:1, B:1, osv-grupper ansvarar för fråga 1 och 3. Alla A:2, B:2, osv-grupper ansvarar för fråga 2 och 4.

Uppgifter

Redogör för innebörden i nedanstående rekvisit i 1 och 2 §§ LVU med stöd av förarbeten till lagen samt minst två rättsfall per rekvisit.

Fråga 1 - påtaglig risk/samtycke

Fråga 2 - brister i omsorgen – se särskilt vanvård samt psykisk försummelse

Fråga 3 – fysisk/psykisk misshandel

Fråga 4 – otillbörligt utnyttjande/ annat förhållande i hemmet

Rättskällelaboratorium: LVU 3 §

Gruppansvar: Grupp A, E, I ansvarar för fall 1. Grupp B, F, J ansvarar för fall 2. Grupp C, G, K ansvarar för fall 3. Grupp D, H, L ansvarar för fall 4.

Uppgifter

Nedan finns fyra fallbeskrivningar med tillhörande frågor. Ni ska som förberedelse inför färdighetsträningen besvara gruppernas respektive frågor genom att systematiskt använda er av IRAKK-modellen. Detta innebär att ni måste utreda, redogöra och hänvisa till relevant lagtext, förarbeten och rättsfall/JO-beslut. När ni hänvisar till ett rättsfall/ JO-beslut bör ni kort redogöra för vad fallet handlar om, den rättsligt intressanta frågan i fallet samt i förekommande fall den högsta instansens ställningstagande. Därefter gör ni kopplingen till era frågor nedan och förklarar varför avgörandet är relevant i ert fall samt vilka slutsatser ni drar.

Se till att dokumentera alla steg i er IRAKK-tillämpning som utgör svaret på frågan. Vid färdighetsträningen kommer ni redovisa detta för övriga deltagare vid färdighetsträningen.

Fall 1 – Tilda (Grupp A, E, I)

Tilda är 14 år och går i åttan. Du är socialsekreterare och har utrett hennes situation under 4 månader och har fattat beslut om insatsen familjestöd i hemmet. Under de månader du träffat familjen har Tildas beteende förvärrats. Hon har sedan 12 års ålder haft många konflikter med sina föräldrar, hon har ett hetsigt humör och blir arg när de sätter gränser för henne. Det var föräldrarna som tog kontakt med socialtjänsten för att få hjälp med sin dotter. Hon struntar i regler och har senaste månaden sovit borta vid flera tillfällen utan att höra av sig till sina föräldrar. Hon har vid flera tillfällen kommit hem och luktat alkohol mitt på dagen. Hennes föräldrar har hittat en spritflaska i hennes ryggsäck vid ett tillfälle.

Hon skolkar ofta från skolan och har underkänt i nästan alla ämnen. Hennes föräldrar vet inte vad hon gör när hon inte är i skolan. Via kuratorn på hennes skola har du fått höra att hon är otrevlig mot lärarna och att hon slagits med andra elever. När du träffat Tilda har hon inte velat prata och spottade dig i ansiktet vid ett tillfälle. De sista mötena har hon vägrat medverka och vill inte ha med socialtjänsten att göra. Hon vill inte medverka till den föreslagna vårdplanen. Hennes föräldrar samtycker till allt, de vill att hon ska få hjälp.

Fråga:

A) *Finns förutsättningar för vård enligt LVU?*

Fall 2 – Leyla (Grupp B, F, J)

Leyla är 16 år och går första året på gymnasiet. Hon drömmer om att bli modell. Du är socialsekreterare och får in en anonym anmälan om att Leyla syns i pornografiska sammanhang och anmälaren tror att hon utnyttjas sexuellt. Enligt Leyla själv har hon varit på några provfotograferingar och har en äldre pojkvän som är i fotobranschen. Under utredningen framkommer att Leylas pojkvän har spelat in när de haft sex och lagt upp filmerna på nätet utan Leylas vetskap. Leyla blir mycket arg på honom för det och gör slut. Han misshandlar då henne grovt och hon polisanmäler honom. Leyla mår nu mycket dåligt och börjar självskada sig. Hon berättar mycket för dig och du hjälper henne att få kontakt med BUP och funderar på att avsluta utredningen eftersom de fyra månaderna du har på dig har gått.

Några veckor går och du kallar henne till ett avslutande samtal, men hon kommer inte. Hennes föräldrar berättar att hon blivit tillsammans med pojkvännen igen och att de misstänker att hon far illa. Leyla säger till föräldrarna att han är snäll nu och att han har lovat att hjälpa henne med hennes modellkarriär och menar att alla "ligger" sig till en sådan, det är inte något konstigt. Leylas föräldrar är förtvivlade och ber dig att göra något, de vill att du ska tvinga henne att ta emot hjälp. Du ger förslag på en vårdplan som innebär ett omfattande stöd men Leyla själv anser inte längre att hon behöver hjälp och säger nej till vårdplanen.
Fråga:

A) *Finns rättslig grund för åtgärder enligt LVU?*

Fall 3 – Emil (Grupp C, G, K)

Emil är 17 år och går på gymnasiet. Kuratorn i hans skola har gjort en orosanmälan då han slagit andra elever. Du är socialsekreterare och utreder hans ärende och han har tidigare blivit utredd flera gånger. Emil har ADHD och medicinerar mot det. Hela hans skolgång har varit full av konflikter och han går ett individuellt anpassat gymnasieprogram, då han inte har godkända betyg.

Han bor med sin ensamstående mamma som verkar ha gett upp och låter honom göra som han vill. Hon har berättat att hon är rädd för honom då han ibland slagit och sparkat henne. Under utredningens gång inkommer en polisanmälan om våld mot tjänsteman och det visar sig att han har slagit en polis som grep in i ett slagsmål på stan där Emil var med. Han har tidigare medverkat i ett rån som han blev fälld för året innan. Det finns även misstankar om att Emil begått andra grova brott, men han har inte dömts för dessa. Varken han eller hans mamma vill medverka till vårdplanen som föreslås. De har nu i utredningens slutfas slutat komma på möten du kallat till.

Fråga:

A) *Finns förutsättningar för vård enligt LVU?*

Fall 4 – Elina (Grupp D, H, L)

Elina är 17 år och har under de senaste fyra åren varit under utredning sex gånger samt varit beviljad olika typer av insatser av socialtjänsten med anledning av hennes alkoholkonsumtion.

För ungefär ett år sedan var Elina med om en allvarlig trafikolycka på grund av att hon var kraftigt berusad. Fram till olyckan hade hennes alkoholkonsumtion ökat gradvis, men efter olyckan har den minskat något. Utredningen visar att Elina numera dricker alkohol en till två gånger per månad och då upp till åtta starköl per tillfälle.

Elina bor växelvis hos sina föräldrar, som har delad vårdnad. Mamman uppger sig vara införstådd med att Elina tidigare haft ett destruktivt beteende, men sedan olyckan har det skett en tydlig förbättring. Hon uppger också att hon flera gånger vänt sig till socialtjänsten för att få hjälp med dotterns beteende. Elinas pappa är mer förstående för dotterns alkoholkonsumtion och ser det som ett ”vanligt tonårsbeteende”.

Socialtjänsten har erbjudit flera insatser för Elina och hennes föräldrar, såsom föräldrautbildning, kontaktperson och behandlingshem. Elinas mamma har varit mer välvilligt inställd till insatser från socialtjänsten men den enda insatsen som båda föräldrar har kunnat enas om är att Elina ska ha kontakt med en alkohol- och drogsterapeut.

Fråga:

A) Finns grund för att omhänderta Elina med stöd av LVU?

Rättskällelaboratorium: Lex Sarah

Uppgift: Varje undergrupp (A:1, A:2 osv.) söker upp ett IVO-beslut som berör en Lex Sarah anmälan och förfarandet i anslutning till denna (ex i JPStudentnet). Vissa beskrivningar är väldigt knappa – välj en som visar lite mera kring vad bakgrunden till anmälan är.

- Redogör kort för ärendet/artikelns innehåll
- Var rapporteringen- anmälan berättigad – varför?
- Har lagstiftning och föreskrifter tillämpats vid hantering av missförhållandet – beskriv hur!
- Uppfattar ni att verksamheten har vidtagit åtgärder som ligger i linje lagstiftarens intentioner?

Ni ska sedan redovisa uppgiften under färdighetsträningen (ca 10 min per grupp).

Rättskällelaboratorium: Barnkonventionen, SoL, LVU

Material: JO-beslut dnr 1366-2017; JO-beslut dnr 4915-2016; JO-beslut dnr 2170-216; JO-beslut dnr 5022-2019.

Gruppansvar: Alla A:1, B:1, osv-grupper ansvarar för JO-beslut dnr 1366-2017 och JO-beslut dnr 4915-2016 . Alla A:2, B:2, osv-grupper ansvarar för JO-beslut dnr 2170-216 och JO-beslut dnr 5022-2019.

Uppgift: Läs och diskutera de två respektive JO-beslut ni tilldelats i era arbetsgrupper i relation till Barnkonventionen med stöd av Barnrättskommitténs allmänna kommentarer Nr. 6, 12 och 14 (finns på UNICEF hemsida:

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/allmannakommentarer/>). Andra rättskällor kan också vara relevanta.

1. Förbered er på att redogöra kort för vad fallet handlar om, samt;
2. Vilken är den rättsliga frågan som är föremål för JO:s avgörande (det kan finnas flera frågor)?

3. Vilka av Barnkonventionens rättigheter är relevanta för beslutet och varför?
4. Vilka av Barnkonventionens artiklar skulle kunna användas för att ge stöd till JO:s argumentation och rättsligt underbygga den kritik som riktas mot respektive myndighet? Utveckla din argumentation med stöd av Barnrättskommitténs allmänna kommentarer Nr. 6, 12 och 14.
5. På vilket sätt berör de frågor som är föremål för JO:s granskning ämnet välfärdsrätt och er som blivande socionomer?

Diskutera och skriv ner era svar kort, gärna i punktform, max 1 sidor per beslut. Alla i arbetsgruppen måste kunna redogöra för svaren på alla frågor. Lägg upp era svar i er gruppmap på Lisam senast 17.00 dagen innan färdighetsträningen.

Rättskällelaboratorium: LSS

Instruktioner:

Närmare anvisningar och instruktioner publiceras i Lisam.

Rättskällelaboratorium: Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området

Närmare anvisningar och instruktioner publiceras i Lisam.

Färdighetsträningar

Färdighetsträningarna under kursen är i hög utsträckning utformade som övningstillfällen där studenten tränas i att med stöd av juridisk metod lösa olika problemställningar inom, för kursen, relevanta rättsområden. **Aktivt deltagande på färdighetsträningarna är obligatoriska moment på kursen.**

Deltagandekriteriet (D) innebär inte endast närvaro vid en färdighetsträning utan någon form av aktivitet från studentens sida. Det betyder att även om Du som student närvarat vid en färdighetsträning så kan du ändå få underkänt på kriteriet deltagande om det exempelvis visar sig att du inte genomfört de förberedelser som färdighetsträningen kräver och/eller inte är (tillräckligt) aktiv under tillfället enligt lärares bedömning. Blir du underkänd meddelas detta av lärare i nära anslutning till färdighetsträningen.

Vid kursstart sker en gruppindelning där basgrupperna delas in i A:1, A:2, B:1, B:2 osv. (se Lisam). De flesta färdighetsträningarna kräver förberedelser inom dessa mindre grupper genom förberedelse för och deltagande i s.k. rättskällelaboratorium (se nedan). *Men*, du förväntas som student, vid varje färdighetsträning, *självständigt kunna hantera olika gruppuppgifter* kopplade till alla uppgifter under rättskällelaboratorierna. Att en av gruppdeltagarna inte kunnat närvara vid förberedelserna förhindrar således inte *dina* prestationer m.m. I de fall dina prestationer vid färdighetsträningarna underkänns ska en ersättningsuppgift lämnas in. Godkänt på ersättningsuppgiften är en förutsättning för godkänt på kursen.

Den som är frånvarande från eller inte bedöms som aktivt deltagande på en färdighetsträning skall skriva en ersättningsuppgift enligt de anvisningar som framgår i anslutning till respektive färdighetsträning eller enligt anvisningar från läraren. Ersättningsuppgifterna utgår från förberedelserna i respektive rättskällelaboratorium. **Denna skriftliga uppgift skall lämnas in i på Lisam senast en vecka efter kurslut. OBS! – om du som student är**

frånvarande vid fler än två färdighetsträningar behöver en diskussion föras med kursansvarige kring om kursen eventuell skall genomföras vid annat tillfälle. Ta därför så snart som möjligt kontakt med kursansvarige.

Det åligger dig som student att försäkra dig om att läraren noterat din närvaro vid färdighetsträningen.

Färdighetsträning: Rätt till bistånd med stöd av SoL (FÄR4)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium *Rätt till bistånd*.

Litteratur: Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) *Nya sociallagarna: med kommentarer, SoL kap. 4*. Se även Socialstyrelsen (2021) *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) för HFD 2017 ref 51. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: Bistånd till vad? (FÄR5)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium *Bistånd till vad?*

Litteratur: Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) *Nya sociallagarna: med kommentarer, kap 4*; SOSFS 2014:4, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer; Socialstyrelsen (2021) *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*; SOSFS 2013:1, *Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Svara på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) med hänvisning till relevanta rättskällor på frågorna i fall 3 i rättskällelaboratoriet *Bistånd till vad?* Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: Socialförsäkringsrätt (FÄR8)

Förberedelse: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium *Socialförsäkringsrätt*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) för fråga 1 och 4 i rättskällelaboratoriet *Socialförsäkringsrätt*. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: LVM (FÄR9)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium *LVM*.

Litteratur: Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) *Nya sociallagarna: med kommentarer, LVM*. Se även SOSFS 2014:5, Socialstyrelsen (2021) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) för RÅ 1990 ref 16. Detta gäller under förutsättning att seminarieläraren inte ger andra anvisningar. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: LVU 2 § (FÄR6)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium LVU 2 §.

Litteratur: Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) *Nya sociallagarna: med kommentarer, LVU*. Se även Socialstyrelsen (2021) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*. Socialstyrelsens handbok för LVU (2020) (finns på Lisam).

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) för RÅ 2009 ref 64. Detta gäller under förutsättning att seminarieläraren inte ger andra anvisningar.

Färdighetsträning: LVU 3 § (FÄR7)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium LVU 3 §.

Litteratur: Lundgren, L. m.fl. (senaste upplagan) *Nya sociallagarna: med kommentarer, LVU*. Socialstyrelsens handbok för LVU (2020) (finns på Lisam). Schlytter (1999) *Kön och juridik i socialt arbete* (utdrag finns på Lisam).

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Svara på minst en och max 2 A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) för frågan i fall 3 i rättskällelaboratoriet LVU 3 §. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: Lex Sarah (FÄ10)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium Lex Sarah.

Litteratur: Lex Sarah: Socialstyrelsen (2014) *Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah*

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Formulera gången vid en Lex Sarah anmälan från upptäckt till åtgärd på 1–2 A4-sidor. Vad ska anmälas? vem ska anmäla? Hur ska anmälan göras och till vem? Vad händer sedan? Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: Barnkonventionen, SoL LVU (FÄR3)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium *Barnkonventionen, SoL, LVU*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör dina svar på två A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) på fråga 1-5 avseende ett av de JO-beslut som ingår i materialet för rättskällelaboratoriet. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: LSS (FÄR1)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium LSS

Litteratur: Lundgren, L. m. fl. (2017) *Nya sociallagarna: med kommentarer (senaste upplagan), LSS*. Se även SOSFS 2014:5, samt Socialstyrelsen (2021) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör dina svar på två A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) på frågorna 2 och 4 i Rättskällelaboratorium LSS. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Färdighetsträning: Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området (FÄR2)

Förberedelser: Aktivt deltagande i rättskällelaboratorium Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området

Litteratur: se instruktioner till rättskällelaboratorium Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området ovan.

Vid godkänd frånvaro så som sjukdom eller vabb kan en ersättningsuppgift göras: Redogör dina svar på två A4-sidor (exklusive försättsblad och referenslista) på frågorna i Rättskällelaboratorium Migrationsrättens växelverkan med det socialrättsliga området. Uppgiften lämnas in i Lisam.

Fördjupningsarbete, Dugga och Tentamen***Skriftlig fördjupningsuppgift – en rättsutredning (INL5)***

Syftet med denna uppgift är att du som student *individuellt* ska genomföra en mindre rättsutredning/analys inom ett område av relevans för kursen och redovisa denna i skriftlig form. Denna uppgift tar med andra ord sikte på R:et i IRAKK -modellen. Du tilldelas någon av uppgifterna nedan. Arbetet ska omfatta minst två och maximalt tre sidor exklusive försättsblad och referenslista (som ska bifogas uppgiften). Vid hänvisning till olika källor ska sida anges (gäller dock inte för rättsfall – här räcker det med hänvisning till fallet).

Följande rubriker ska finnas med:

1. **(I) Frågeställningen** (se uppgiften)
2. **(R) Rättslägesanalys.** Här presenteras din utredning av vad som gäller i ett visst fall på ett visst rättsområde, dvs. din rättsliga frågeställning besvaras. Vid en rättsdogmatisk analys redogörs vanligen för *alla* för den rättsliga frågeställningen relevanta rättskällor. I detta arbete bedöms det dock som tillräckligt att lagtext, förarbeten och rättspraxis finns med. Här bör du reflektera kring om de olika rättskällorna ger olika svar på frågan och därefter med stöd av rättskällehierarkin dra en slutsats.
3. **Sammanfattning och slutsats.** Utgå från din frågeställning som besvaras här. Reflektera kring om de olika rättskällorna ger olika svar på frågan och därefter med stöd av rättskällehierarkin dra en slutsats.

4. **Egen kommentar.** Här är texten friare och egna uppfattningar, känslor, åsikter, m.m. kan redovisas.

Uppgifter

Som student tilldelas du något av nedanstående frågeställningar för den skriftliga fördjupningsuppgiften.

1. Vad är normöverskott och rullande normöverskott och hur påverkar rätten till ekonomiskt bistånd?
2. Vilken rätt finns det till ekonomiskt bistånd för en person som vistas i Sverige men som är medborgare i ett annat EU-land?
3. Vilket ansvar har socialtjänsten enligt socialtjänstlagen att anskaffa boende till en sökande?

Den skriftliga fördjupningsuppgiften lämnas in via Lisam. Se schemat för sista dag och tid för inlämning.

Bedömningskriterier för godkänt på fördjupningsuppgiften

Betyget som ges på uppgiften är Godkänt eller Underkänt. Vid Underkänt ska antingen en helt ny text skrivas (uppgiften erhålls i samband med underkännandet) eller vissa kompletteringar göras.

För godkänt ska studenten:

1. Besvara frågeställningen med hjälp av relevanta rättskällor
2. Identifiera relevanta rekvisit och redogöra för rekvisitens innebörd med hjälp av olika rättskällor
3. Reflektera kring eventuella motstridigheter i rättskällorna och hantera dessa med stöd av rättskällehierarkin
4. Hantera formalia och referenser enligt nedan.

Närmare information om Underkänt/eventuell komplettering på fördjupningsuppgiften

Vid helt underkänt lämnas en ny uppgift in i Lisam i samma inlämningsmapp som du använt tidigare. Den nya uppgiften erhålls i samband med underkännandet. Även kompletteringar lämnas in i samma inlämningsmapp på Lisam. Skriv i Word och använd spåra ändringar (under granska) så att det tydligt framgår hur du ändrat texten.

Du får möjlighet att komplettera din utredning två gånger. Om den efter två kompletteringar fortfarande inte är godkänt tilldelas du en helt ny uppgift.

Formalia

I alla skriftliga uppgifter ska "Times new roman" 12p, och 1,5 i radavstånd användas. Vidare ska ett försätsblad (som du skapar själv) finnas där det framgår vad det är för uppgift, samt en referenslista.

Harvardsystemet rekommenderas som referensstil för uppgiften.

Vid referens till rättsligt material i löpande text gäller följande:

Lagar - första gången en lag förekommer i en text ska hela lagens namn samt SFS-nummer skrivas ut. En förkortning kan därefter anges inom parentes. Exempel: lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). När detta är gjort är det fritt fram att använda förkortningar (exempelvis LVU, SoL, LVM, osv).

Paragrafer - vad gäller hänvisning till paragrafer, kapitel eller stycken i en lag finns olika system. Det finns inget rätt svar på mer än konsekvens – dvs. att samma system används genomgående av skribenten. En tumregel anses vara att det ska vara bokstav, siffra, bokstav, osv., eller omvänt.

- *Exempel 1:* 1 kap. 1 § 1 st. SoL
- *Exempel 2:* 1:1 st. 1. SoL
- Angivandet av stycke (och ibland till och med mening) är inte något självändamål utan hänger naturligtvis samman med vad skribenten vill påvisa.
- Vid hänvisning till flera paragrafer ska dubbla § § - tecken användas.

Förarbeten m.m. -vid referens till förarbeten (propositioner/ SOU, m.m.) är ett förslag att, inom parentes, referera enligt följande modell:

- Prop. 2000/01:80 s. 35–36
- SOU 1999:97 s. 10

Rättsfall – vid hänvisning till rättsfall behöver det vanligtvis inte anges sidnummer. Om det finns ett referat av ett avgörande (exempelvis HFD 2017 ref. 33) är det att föredra att denna används som referens.

Exempel på referenser:

- HFD 2017 ref. 33
- HFD 2017 not. 20
- RÅ 2004 ref. 130
- RÅ 2010 not. 70
- Kammarrätten i Göteborg dom 2022-02-15 i mål nr 6090-21
- Det finns två olika sätt att referera till JO-beslut. Dels publicerar JO en ämbetsberättelse varje år där det redogörs för ett urval av föregående års beslut (exempel 1), dels har varje enskilt ett beslut ett diarienummer (*dnr*) som kan användas tillsammans med beslutsdatum (exempel 2).
  - o *Exempel 1:* JO 2016/17 s. 500
  - o *Exempel 2:* JO:s beslut 2016-06-30 dnr. 6442-2014
- EU-domstolen
  - o EU-domstolens dom, C-139/85

Internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter – ett förslag är att första gången som det internationella fördraget nämns i texten skrivs hela titeln ut följt av förkortning i parentes, enligt följande:

- Internationell konvention om ekonomiska, social och kulturella rättigheter (härefter IKESKR).

Använd alltid den svenska versionen av konventionstexter, termer etc. om det finns en (officiell) svensk översättning tillhanda. Kontrollera i första hand om i Sveriges internationella överenskommelser, SÖ, <http://www.regeringen.se/rattsdokument/>.

Rättsligt material i referenslistan/källförteckningen

Lagar skrivs inte ut i referenslistan. Däremot ska propositioner, offentliga utredningar, rättsfall, JO-avgöranden, internationella konventioner m.m. tas med i referenslistan.

Exempel på hänvisningar se nedan:

Förarbeten m.m. – i referenslistan anger nummer samt namn/rubrik på källan.

Exempelvis:

- Prop. 2000/01:80 Ny socialtjänstlag m.m.
- SOU 1999:97 Socialtjänst i utveckling

Rättsfall – anges på samma sätt som i den löpande texten med undantag för EU-domstolens praxis som anges enligt följande:

- Domstolens dom den 3 juni 1986, R. H. Kempf mot Staatssecretaris van Justitie, C-139/85.

Internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter – I referenslistan skrivs hela titeln ut, datum för antagande och SÖ-nummer.

Exempel:

- Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Rom den 4 november 1950, SÖ 1952:35.
- FN:s konvention mot tortyr och annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, New York den 10 december 1984, SÖ 1986:1.
- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, New York den 16 december 1966, SÖ 1971:42.

Examination: SOL-dugga (DUG1-DUG3)

Duggan ges i Wise-flow i sal under 90 minuter och består av 40 flervalsfrågor på det du läst fram till dagen för Duggan avseende socialtjänstlagens formella regler och syfte. För godkänt krävs rätt svar på 35 av frågorna. Svar på duggan kommer inom en halvtimme efter att duggan är avslutad.

För den student som inte blir godkänd kommer ytterligare två Duggor ges under kursen. Därutöver ges en omdugga efter kurslut. Blir du godkänd på duggan behöver inte kommande duggor göras.

Alla Dugga-frågor finns tillgängliga på Lisam vid kursstart.

Inga hjälpmedel är tillåtna vid duggan.

Duggan betygssätts med U eller G.

OBS! Anmälan till Duggan ska ske senast tio dagar innan duggatillfället. Den som inte är anmäld i tid kan inte skriva duggan.

Examination: Tentamen (TEN2)

Kursens avslutande examinationsmoment består av en skriftlig salstentamen som betygssätts med U, G eller VG som också blir kursens slutbetyg. Omtentamen anordnas vid ett senare tillfälle.

Tentamen är en individuell uppgift där samarbete inte är tillåtet.

OBS! Anmälan till tentamen ska ske senast tio dagar innan tentamenstillfället. Den som inte är anmäld i tid kan inte skriva tentamen.

Tillåtna hjälpmedel:

Tentamen ges digitalt via programmet WISEflow men studenterna kommer även ha tillgång till riksdagens hemsida där lagtext och förarbeten finns. Därutöver är följande tillåtet att ha med på tentamen:

- *Kurslitteratur*
  - Allt som finns med på litteraturlistan (antingen i bokform eller utskrift)
  - Allt som finns i mappen ”Litteratur” på Lisam
  - Allt material som hänvisas till i studiehandledningen (som ev. inte finns i någon av ovanstående t.ex. barnrättskommitténs allmänna kommentarer)
  - Instuderingsfrågorna
- *Egna anteckningar*
  - Handskrivna eller utskrift
- *Hjälpmedel*
  - Ordbok
- *Vad är inte tillåtet att ha med på tentan:*
  - Utskrifter av PPT-från kursens föreläsningar, seminarier eller färdighetsträningar.
  - Lösningförslag till tidigare tentamen.

Kom ihåg att det är viktigt att ni kan hitta i det material som tas med till tentamen. Är materialet för omfattande finns en risk att det blir svårt att hitta i det, särskilt eftersom tiden är begränsad under tentamen. En rekommendation är därför att ha ett dokument i vilket du sammanställer relevant material med en tydlig struktur och innehållsförteckning. På så sätt blir sammanställandet även en del av lärandeprocess.

Återkoppling sker genom att ett lösningförslag publiceras på Lisam i samband med publicering av resultat.

Betygskriterier - U/G och VG

För betyg **Godkänt** krävs att studenten kan:

- redogöra för grundläggande juridiska begrepp och rättsregler och visar god förståelse för dessa
- hitta och hänvisa till relevanta lagrum
- använda den juridiska metoden, dvs. tillämpa sina rättsliga kunskaper i syfte att lösa och ge svar på konkreta frågor.

För betyg **Väl Godkänt** krävs att studenten har uppnått nivå G och, dessutom kan:

- redogöra för mer komplexa juridiska begrepp och regler
- använda och hänvisa till flera rättskällor än enbart lagtext
- skriva på ett tydligt, begripligt och precist sätt
- kritiskt reflektera över frågornas uppgifter, fakta och reglernas tillämplighet.

Allmän information

Beslut om särskilda medel för pedagogiskt stöd i studiesituation

Har du rätt till särskilt stöd genom beslut från koordinator för studenter med funktionshinder ska du inför *varje termin* skicka in ditt beslut till adm.socialtarbete@ikos.liu.se. **Du ska också informera varje kursansvarig i samband med kursstart.** Har inget intyg inkommit 10 dagar före tentamens startdatum gäller ordinarie inlämningsförfarande. Koordinator skriver en rekommendation men vilket stöd som är möjligt och hur mycket den eventuella förlängda skrivtiden kommer vara på är beslut som fattas av berörd examinator.

Information om undervisning och arbetsformer

Information om undervisning och arbetsformer så som föreläsningar och seminarier finns i programhandboken. Men några punkter som är viktiga att notera är att:

- Universitetsstudier bygger på eget ansvar för sitt eget lärande.
- Arbetsgruppen är viktig och arbete i arbetsgruppen ska prioriteras.
- Ej schemalagd tid är tid för individuella studier eller studier i arbetsgruppen. Ej schemalagd tid är inte detsamma som ledighet. Du som student förväntas ägna dig åt dina studier även icke schemalagd tid.

Det är viktigt att vara med på kursintroduktionen. Som det står i programhandboken: *”Vid kursintroduktionen förklaras upplägget av kursen från lärandemål till examination. I Studiehandledningen finns mycket av den informationen, men vissa saker kan behöva ytterligare förtydliganden och kursintroduktionen ger möjlighet att ställa frågor, exempelvis om examinationer. Vid kursintroduktionen tas även upp vad som framkommit i tidigare kursvärdering och även lärargruppens reflektioner och tidigare erfarenheter. Synpunkter och erfarenheter kan ha lett till en del förändringar i upplägget av kursen”.*

Studentinflytande via Lärandedialog och Studentråd

I mitten på varje kurs ska en Lärandedialog äga rum. Tid och lokal finns anslaget på schemat. Vid Lärandedialogen har du som student tillsammans med dina kurskamrater möjlighet att diskutera ditt eget lärande i relation till kursens lärandemål och hur upplägg, innehåll och arbetsformer/moment stödjer ditt lärande.

Inom varje årskurs utses 2 eller 3 kursrepresentanter som för fram årskursens synpunkter vid studentrådet. Studentråd organiseras två gånger per termin.

Kursrepresentanterna ansvarar för Lärandedialogen. Kursansvarig är med för att både svara på frågor och få svar på egna frågor kring hur kursen fungerar. Alla tjänar på en god dialog mellan studenter och ansvariga på kursen om hur lärandet kan stöttas och utvecklas på bästa sätt. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att ramarna för programmet och respektive kurser sätts bland annat av Högskoleförordningen och det lokala regelverket på Linköpings universitet. Vi har våra examensmål att uppnå och dessa är nedbrutna i lärandemål. Det finns ett regelverk för hur utbildning får genomföras och det finns givna ekonomiska ramar att förhålla sig till. Men inom det handlingsutrymme som finns kan kursen utvecklas och det görs bäst mellan lärare och studenter tillsammans.

Kurslitteratur och referenslitteratur

En sammanställd lista med den obligatoriska kurslitteraturen finns på kursens Lisam-sida. Litteraturlistan hittas även via Liunet student. Om det i litteraturlistan eller i studiehandledningen anges referenslitteratur så är det förslag på litteratur som kan användas som komplement till den obligatoriska litteraturen (referenslitteraturen ersätter inte obligatorisk litteratur).

Kursvärdering

Kursvärdering är viktig och inom universitetet har vi en skyldighet utveckla vårt arbete i förhållande till utbildningsplan, kursplaner och examinationsrätt. Vid kursens slut kommer en kursvärdering att sändas ut genom kursvärderingssystemet Evaluate eller så kan du använda QR koden här nedan. Du har 15 dagar på dig att fylla i värderingen. När värderingstiden är slut kommer du att få tillgång till en rapport som redovisar kursvärderingens resultat. Läraren kommer också göra en återkoppling om resultatet på kursens Lisam-sida.

Schema

Schema med lokaler publiceras i på webben. Länk finns på kursens Lisam-sidan. Följ uppdateringar av schemat inför och under kursens gång.

Vad är en disciplinförseelse?

Vad som är tillåtet och otillåtet kan variera mellan olika kurser och kursmoment. Som student är det ditt ansvar att ta del av information om vad som är tillåtet och inte tillåtet vid en examination. Vid osäkerhet är det alltid bättre att fråga läraren för att undvika missförstånd.

Främst är det tre händelser som blir frågor för Disciplinnämnden och dessa är frågor om plagiat, vilseledande (fusk) och störande av undervisning.

Plagiat är när det på olika sätt kan framstå som att de är du som skrivit texten fast den i själva verket kommer från någon annan. Det kan vara hela eller delar av text där det inte framgår vad texten kommer ifrån genom referering och citatmarkering.

Vilseledande dvs fusk kan till exempel vara otillåtet samarbete när uppgiften är individuell eller att ta med en ”fusklapp” till salstentamen. Det räcker med ett försök att vilseleda för att disciplinär åtgärd ska kunna vidtas.

Disciplinära åtgärder kan även vidtas mot studenter som stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen. Även händelser där en student utsätter en annan student eller en arbetstagare vid universitetet för trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567) skall anmälas till Disciplinnämnden.

För att upptäcka plagiat kan en examinator med hjälp av granskningsverktyg jämföra en students text med andra texter. Vid misstanke om plagiat, vilseledande eller då student stör undervisningen är examinatorn skyldig att anmäla detta till Linköpings universitets Disciplinnämnd som sedan utreder ärendet och fattar beslut om disciplinära åtgärder.

Norrköpings campusbibliotek utbildar och stöttar er studenter med mer information kring detta. Du kan även läsa mer om Fusk och Plagiat på Liunet student samt i Programhandboken.

Upphovsrätt

Universitetsläraren har upphovsrätten till det material som skapas i tjänsten till exempel utbildnings- eller forskningsmaterial. Det finns därmed inga krav att läraren måste distribuera föreläsningsunderlag i samband med ett undervisningstillfälle. Om läraren delar med sig av detta material har studenter inte rätt att sprida det vidare. Att distribuera någon typ av undervisningsmaterial som strider mot Upphovsrättslagen kan medföra rättsliga påföljder. Enligt rektorsbeslut (Dnr LiU-2012-00312) gäller att Ljudupptagning, fotografering, filmning och liknande inspelning av föreläsningar, seminarier och andra undervisningssituationer inte är tillåten. Men den enskilde läraren har möjlighet att vid undervisningstillfället uttryckligen ge behörig deltagare i undervisningen tillstånd till ljudupptagning, fotografering eller filmning vid det aktuella undervisningstillfället. Läraren ska i sitt beslut särskilt beakta på vilket sätt ljud- eller bildupptagningen kan påverka interaktionen mellan studenter och lärare. Särskild hänsyn till studenterna ska tas i undervisningssituationer som till stor del bygger på studenternas medverkan, som exempelvis seminarier, basgruppsarbete och redovisningssituationer. Den enskilde läraren fastställer de villkor som ska gälla för inspelningen, exempelvis att endast ljudupptagning får ske.

Studenter med funktionsnedsättning, som med anledning av denna behöver särskilda hjälpmedel, äger rätt att göra ljud- och bildupptagning. Detta får endast göras av studenten själv genom personlig närvaro vid föreläsningen. Sådant behov ska meddelas i god tid före föreläsningen. Det är den enskilde studenten som har ansvar att vid förfrågan uppvisa intyg om sådant behov, utfärdat av koordinatör för studenter med funktionshinder vid Linköpings universitet. Ljudupptagning, fotografering och filmning som vid ett givet tillfälle har godkänts innebär inte en rätt för student eller annan som svarar för sådan upptagning att sprida, tillgängliggöra eller på annat sätt använda upptagningen för annat än sitt personliga studieändamål. Dessa regler påverkar inte universitetets möjligheter att som ett led i

universitetets verksamhet spela in, fotografera och filma föreläsningar och andra undervisningssituationer.

Upphovsrätten är även viktig att tänka på vad gäller användning av text, figurer, modeller och bilder från litteratur samt elektroniskt publicerat material.

Pandemirestriktioner

Under pågående pandemi måste det finnas beredskap i verksamheten för att kunna anpassa sig till förflyttningar mellan olika pandeminivåer. Detta kan innebära att planerad campusundervisning kan komma att ske i hybridform (dvs vissa moment förläggs på distans) eller helt på distans. Kursansvarig kommer meddela om sådana förändringar på kursens Lisam-sida. Att hålla avstånd, tvätta händerna, stanna hemma vid symtom och vaccinering är fortfarande de främsta åtgärder för att förhindra smittspridning.

Vid hybrid eller distansläge måste studenten:

- ha tillgång till dator med kamera och använda kamera i undervisningssituationer
- tänka på att vara lämpligt klädd (tex ej morgonrock)
- tänka på att befinn sig på en lämplig och ostörd plats och eventuell "sekretess"

Som vid alla seminarier förväntas samtliga deltagare förbereda sig och delta aktivt i samtal och diskussioner.